

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ЦЕНТР ПЕРЕПІДГОТОВКИ
ТА ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ**

ШТАБА ЮЛІА СЕРГІЇВНА

**«ОБЛІК І АНАЛІЗ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ В СИСТЕМІ
УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ»
(на матеріалах АТ «Укрпошта»)**

**Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
ОПП «Облік і оподаткування»**

**АВТОРЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеню «магістр»**

Чернігів 2022

Робота виконана на кафедрі економіки, обліку і оподаткування Національного університету «Чернігівська політехніка»

Науковий керівник: к.е.н., доцент КЛИМЕНКО Тетяна Вікторівна, доцент кафедри економіки, обліку і оподаткування Національного університету «Чернігівська політехніка»

Рецензент: к.е.н., начальник Першого міського відділення АТ «Райффайзен Банк» у м. Чернігові ТУНІК Марина Володимирівна

Захист відбудеться «21» грудня 2022 р. о 9.00 год. на засіданні Екзаменаційної комісії у Національному університеті «Чернігівська політехніка»

В.о. завідувача кафедри економіки,
обліку і оподаткування
д.е.н., професор

Дерій Ж.В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. В сучасних економічних умовах, які постійно змінюються під впливом чинників локального й глобального впливу, особливого значення набуває своєчасне й якісне складання фінансової звітності, яка забезпечує зацікавлених користувачів, необхідною інформацією про результати діяльності підприємства, його фінансове становище, платоспроможність, ліквідність, фінансову стійкість.

Основною метою підприємства є максимізація кінцевого фінансового результату у вигляді прибутку як джерела підвищення добробуту власників. Наявність та постійне зростання прибутку дозволяють не тільки підтримувати належний рівень виробничо-технічного розвитку підприємства в сучасних умовах ринкової конкуренції, а й задовольняти різноманітні соціально-економічні потреби власників та суспільства в цілому.

У цьому контексті, вдосконалення обліку та аналізу фінансових результатів як невід'ємних складових системи управління підприємством є наразі особливо актуальним в умовах виживання національної економіки, пов'язаних спочатку з пандемією, а потім – із військовою агресією рф проти України.

Значний внесок у вирішення питань удосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства зробили вітчизняні вчені, серед яких: Ф. Бутинець, С. Голов, А. Загородній, М. Пушкар, Н. Ткаченко та інші.

Відаючи належне науковому доробку зазначених учених щодо вдосконалення облікового-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства, ці питанням потребують подальшого наукового пошуку, що обумовило вибір теми та основні напрями дослідження.

Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних і практичних засад обліку та аналізу фінансових результатів підприємства, а також розробка рекомендацій, спрямованих на вдосконалення облікового-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами та підвищення ефективності діяльності підприємства в цілому.

Для досягнення визначеної мети поставлені та вирішені такі *завдання*:

- дослідити економічну сутність фінансових результатів та їх вплив на фінансовий стан підприємства;
- узагальнити особливості організації обліку фінансових результатів підприємства;
- розглянути нормативно-правове забезпечення обліку фінансових результатів діяльності підприємств в Україні;
- визначити особливості управління фінансовими результатами підприємства;
- надати фінансово-економічну характеристику діяльності досліджуваного підприємства;
- дослідити організацію облікового процесу в цілому та щодо обліку фінансових результатів на підприємстві;
- проаналізувати динаміку фінансових результатів та оцінити ефективність управління підприємством;

- розробити рекомендації щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства.

Об'єктом дослідження є процес організації обліку, аналізу та управління фінансовими результатами підприємства.

Предметом дослідження є теоретико-методичні, організаційні та практичні аспекти обліку, аналізу й управління фінансовими результатами підприємства.

Методи дослідження. При виконанні завдань кваліфікаційної роботи використана сукупність методів і прийоми наукового дослідження, зокрема: аналіз, синтез, логічний, комплексний і системні підходи – при оцінюванні ефективності діяльності підприємства в цілому та його прибутковості, дослідження організації обліку фінансових результатів; логічний і порівняльний аналіз – для систематизації факторів, які впливають на якість обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства; системний підхід – для розробки рекомендацій щодо вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами та підвищення ефективності діяльності підприємства в цілому.

Інформаційною базою дослідження є закони, постанови, накази, національні та міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (фінансової звітності), інші нормативно-правові документи, які регулюють організацію обліку та управління фінансовими результатами підприємства, дані фінансової звітності та відомості про облікову політику досліджуваного підприємства, наукові доробки вітчизняних і зарубіжних авторів, дані Державної служби статистики України тощо.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати дослідження спрямовані на вдосконалення теоретико-методичних і практичних аспектів обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами, що сприятиме підвищенню якості облікових процесів та підвищенню ефективності діяльності підприємства.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати кваліфікаційної роботи доповідалися і обговорювалися на VIII Міжнародній науково-практичній конференції «Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку» (м. Чернігів, НУ «Чернігівська політехніка», 25 листопада 2022 р.).

Публікації. За результатами дослідження опубліковані тези доповіді:

Клименко Т.В., Жадан О.Є., Штаба Ю.С. Організаційні аспекти формування облікової політики підприємства. *Бухгалтерський облік, оподаткування, аналіз і аудит: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку* : тези доп. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 25 листоп. 2022 р.). Чернігів : НУ «Чернігівська політехніка», 2022. 138 с. С. 11-12.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Основний зміст роботи викладено на 88 сторінках друкованого тексту. Робота містить 27 таблиць, 14 рисунків, 5 додатків. Список використаних джерел налічує 72 найменування, поданий на 8 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

У вступі розкрита актуальність теми кваліфікаційної роботи, встановлено мету та завдання, предмет і об'єкт, методи та інформаційне забезпечення дослідження, визначене практичне значення його результатів, а також подано структуру роботи.

У першому розділі **«Теоретичні основи обліку та управління фінансовими результатами діяльності підприємства»** досліджено економічну сутність фінансових результатів та їх вплив на фінансовий стан підприємства, організацію обліку фінансових результатів та його нормативно-правове забезпечення, визначено особливості управління фінансовими результатами.

Досліджено роль економічних категорій «доходи» та «витрати» в системі управління підприємством. Наведено трактування цих категорій згідно норм чинного законодавства, зокрема НП(с)БО 1, встановлено, що вимоги до визнання доходів і витрат визначені в НП(с)БО 15 та НП(с)БО 16: існує ймовірність їх виникнення та вони можуть бути достовірно оцінені.

Систематизовані види доходів і витрат залежно від видів діяльності: від операційної (основної та іншої операційної), інвестиційної, фінансової діяльності, а також визначено, що відповідні доходи і витрати впливають на формування фінансових результатів залежно від цих видів діяльності.

Наведено порівняння таких видів фінансового результату, як «прибуток» і «збиток» згідно Господарського кодексу України, національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку та Концептуальної основи фінансової звітності.

Охарактеризовані функції прибутку: оціночна, стимулююча, госпрозрахункова, а також узагальнені фактори, які впливають на його формування: зовнішні (природні умови, транспортні умови, інфраструктура ринку, кон'юнктура ринку, ціна на виробничі ресурси, конкуренція на ринку товарів, рівень інфляції тощо) та внутрішні (обсяги реалізації, структура продукції, собівартість продукції, ціна продукції, якість продукції).

Досліджено особливості організації обліку фінансових результатів підприємства, зокрема, узагальнені основні завдання їх обліку: збір інформації про всі види діяльності підприємства, чітке визначення здійснених витрат; визначення виручки та чистого доходу підприємства; контроль за визначенням і своєчасним відображенням в обліку фінансових результатів; своєчасне попередження негативних фактів, що призводять до виникнення збитків; розрахунків та своєчасна сплата податків, які обчислюються від фінансового результату (податок на прибуток підприємства); визначення пріоритетних напрямів використання чистого прибутку та контроль за його використанням.

Наведені основні елементи облікової політики щодо доходів і витрат (організаційні, технічні та методичні) як сукупність методів і процедур обліку витрат і доходів, які впливають на фінансові результати діяльності підприємства.

Охарактеризовані основні класи рахунків бухгалтерського обліку витрат, доходів і фінансових результатів, особливості ведення їх аналітичних рахунків, сукупність первинних документів. Визначено, що при формуванні облікової

політики підприємства необхідно встановити: методи оцінки витрат і доходів із дотриманням вимог чинного законодавства; умови визнання витрат і доходів; перелік і склад статей калькуляції собівартості продукції, загальновиробничих витрат і базу їх розподілу, витрат на збут; методи обліку витрат; основні принципи формування робочого плану рахунків у частині витрат, доходів і фінансових результатів підприємства. Відповідно до цього, узагальнено інформаційне забезпечення облікової політики підприємства про доходи та витрати.

Розглянуто нормативно-правове забезпечення обліку доходів і витрат з виділенням нормативного регулювання на національному рівні та на рівні підприємства. До основних нормативно-правових актів, що безпосередньо регулюються порядок обліку витрат, доходів і фінансових результатів, віднесено такі: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; Податковий кодекс України; НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; НП(с)БО 15 «Дохід»; НП(с)БО 16 «Витрати»; НП(С)БО 17 «Податок на прибуток»; Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку; Концептуальна основа фінансової звітності та ін. Обґрунтована необхідність подальшої адаптації вітчизняних нормативних актів до положень міжнародних стандартів фінансової звітності.

Узагальнена основна мета та завдання управління прибутком як головної цілі функціонування підприємства. Зокрема, визначено необхідність встановлення пропорції між формуванням, розподілом і використанням прибутку та майбутнім його нарощуванням задля забезпечення стратегічному розвитку підприємства. Основними принципами функціонування системи управління прибутком підприємства є такі: інтеграції, безперервності, системності, комплексності, динамічності, варіативності.

Наведені основні елементи системи управління прибутком підприємства та обґрунтовано, що у процесі формування прибутку важливо: визначити необхідний рівень майбутнього прибутку, який дозволить забезпечити ефективний розвиток підприємства; прогнозування можливостей одержання прибутку в розрізі окремих видів його діяльності; визначення цільових критеріїв норми прибутку і забезпечення їх досягнення. При цьому, під час розподілу та використання прибутку має забезпечуватися своєчасна сплата податків; формування системи розподілу прибутку на капіталізуючу та споживану його частини; формування фінансових ресурсів за рахунок прибутку.

Визначена структурно-логічна схема процесу управління прибутком із виділенням сукупності етапів його реалізації, а також виділені економічні, організаційно-розпорядчі, соціально-психологічні методи управління. Система обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком виконує облікову, аналітичну, контрольну, стратегічну функції. Узагальнені основні проблеми функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком підприємства, що потребують вирішення на сучасному етапі.

У другому розділі роботи «**Дослідження організації обліку фінансових результатів і оцінка ефективності управління АТ «УКРПОШТА»**» наведена фінансово-економічна характеристика діяльності товариства, оцінена

організація облікового процесу в цілому та обліку фінансових результатів, проаналізовано динаміку доходів, витрат і фінансових результатів діяльності товариства, а також оцінено ефективність управління фінансовими результатами.

Об'єкт дослідження розглянуто на матеріалах АТ «Укрпошта», яке займається діяльністю з надання послуг національної пошти, іншими видами грошового посередництва, розповсюдженням періодичних друкованих видань за передплатою, оптовою та роздрібною торгівлею періодичними та іншими друкованими виданнями, послугами з використанням засобів зв'язку, кур'єрською діяльністю тощо. Протягом 2019-2021 році товариство нарощувало обсяги чистого доходу від реалізації і валовий фінансовий результат, проте зменшився операційний прибуток, прибуток до оподаткування й чистий прибуток, не зважаючи на незначне нарощування показників в 2021 році. У результаті рентабельність капіталу скоротилася, спостерігався значний рівень витрат на 1 грн реалізованої продукції, натомість, підвищилася ефективність використання основних засобів і трудових ресурсів.

За результатами дослідження показників балансу та фінансових показників встановлено, що зростання дебіторської заборгованості, що вказує на відволікання коштів з обороту підприємства, проте її частка в структурі активів була незначною. Спостерігалася нестача власного оборотного капіталу, рівень швидкої та загальної ліквідності – дещо нижче рекомендованих значень, повільна оборотність активів та капіталу підприємства. Негативно оцінено значну залежність товариства від зовнішнього фінансування, зокрема частка власного капіталу в структурі джерел фінансування підприємства була менше чверті. Значний обсяг поточної кредиторської заборгованості та її зростання може загрожувати нормальній діяльності підприємства та в майбутньому – погіршенню платоспроможності.

Організація обліку на АТ «Укрпошта» відповідає вимогам чинного законодавства, товариством затверджено наказ про облікову політику. Фінансова звітність формується за міжнародними стандартами фінансової звітності на підставі зведеної внутрішньогосподарської звітності філій товариства, яка затверджується окремим наказом. Охарактеризовані основні положення облікової політики, зокрема: визначені терміни корисного використання необоротних активів залежно їх видів; наведено критерії віднесення активів до НМНА; застосовується лінійний метод для нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів, 100% вартості в першому місяці використання – для НМНА; запаси списуються за методом FIFO; створюється резерв під знецінення для достовірної оцінки дебіторської заборгованості та ін.

При формуванні доходів підприємство керується нормами МСФЗ 15 «Дохід від договорів з клієнтами», систематизовано порядок визнання доходів товариством залежно від виду доходу (виручка (чистий дохід); доходи за операціями з клієнтами згідно укладених з ними договорів; доходи від передбачених за договорами послуг, які ще не надані станом на дату балансу; доходи від прямих продажів товарів або надання послуг; доходи, зумовлені

пересиланнями за нормами Всесвітньої поштової конвенції; дохід від продажу товарів за агентськими угодами; доходи, пов'язані з наданням послуг штемпелювання і франкування населенню, підприємствам роздрібної торгівлі та комерційним організаціям). Для обліку доходів і складання Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) призначені рахунки класу 7 «Доходи і результати діяльності», на яких узагальнюються інформації про доходи від операційної, інвестиційної і фінансової діяльності підприємства.

Встановлено, що витрати визнаються за методом нарахування. При визначенні вартості реалізованих товарів і наданих послуг враховують прямі матеріальні витрати, витрати на оплату праці, амортизацію, витрати на перевезення та безпосередньо пов'язані з ними накладні витрати. З переходом на систему ERP всі запаси, включаючи товари в роздрібній торгівлі, оцінюються при вибутті за методом FIFO. Для обліку витрат, а також для складання Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) призначені рахунки класів 8 «Витрати за елементами» і 9 «Витрати діяльності».

За результатами аналізу доходів, витрат і фінансових результатів в цілому виявлено погіршення формування позитивного фінансового результату, на що вказують скорочення прибутку від усіх видів діяльності протягом 2020-2021 років, що пов'язано, передусім, з погіршенням економічної ситуації в на світовому рівні, уповільнення ділової активності суб'єктів через пандемію коронавірусу, при цьому в 2022 році додався ще один катастрофічний фактор для економічного розвитку та життєдіяльності країни в цілому – військова агресія РФ, в результаті чого знищується економічний потенціал країни, відчувається негативний вплив і на економіки інших держав.

Дослідження рівня та динаміки показників рентабельності показало їх погіршення протягом досліджуваного періоду, виключення становить валова прибутковість товариства, яка мала незначний приріст. Проведено факторний аналіз зміни рентабельності власного капіталу під впливом таких факторів, як: рентабельність реалізації за чистим прибутком; ресурсовіддача та структура джерел коштів, інвестованих у товариство. Встановлено, що погіршення рентабельності власного капіталу відбулося через уповільнення ресурсовіддачі та зниження рівня рентабельності реалізації за чистим прибутком. У цілому, проведене дослідження довело необхідність вдосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення системи управління фінансовими результатами товариства, що є важливим елементом в системі його управління.

У третьому розділі **«Напрями вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами АТ «УКРПОШТА»** розроблені пропозиції щодо вдосконалення облікового процесу та системи управління фінансовими результатами досліджуваного товариства, нарощування прибутковості.

Обґрунтована важливість та цілі формування якісного обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами, що поєднує облікову та аналітичну функціональні підсистеми. Наведено візуалізація місця обліково-аналітичного забезпечення в системі управління підприємством та його фінансовими результатами. Охарактеризовані облікова та аналітична

підсистеми, роль нормативно-правового забезпечення в формуванні та функціонуванні системи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами.

Визначені вимоги до формування ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами на основі міжнародних стандартів, яка дозволяє об'єднати новітні інформаційні технології, підходи та інструментарій управлінського обліку, а також елементи стратегічного управління, за умови існування свободи вибору застосовуваних рішень і вимог обліку й аналізу фінансових результатів за міжнародними стандартами, яку доцільно забезпечувати й у вітчизняних умовах.

Наведені організаційні передумови забезпечення ефективності системи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами підприємства на основі міжнародних стандартів, функціонування якої базується на аналітичній інформації, необхідній для обґрунтування й ухвалення управлінських рішень щодо подальшого стратегічного та оперативного розвитку підприємства.

Представлені елементи системи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами, функціонування якої спрямовано на максимізацію позитивних фінансових результатів на основі цілісної інформаційної системи формування доходів, витрат і розподілу прибутку. Визначені, завдання, цілі, інструменти, форми, методи, чинники впливу, підсистеми та результат функціонування системи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами – забезпечення економічного зростання та підвищення вартості підприємства.

Окреслені напрями нарощування позитивних фінансових результатів досліджуваного підприємства: цінова політика; політика витрат ресурсів; ефективна організація процесів на підприємстві. У цьому контексті наведена структурно-логічна схема формування комплексу заходів із нарощування позитивних фінансових результатів підприємства за даними аналізу. Важливим є оцінка потенціалу окремих напрямів і заходів такого нарощування, яка залежить від джерела формування ресурсів підприємства, спрямованого на покращення результатів його діяльності, а також обсягів залучення ресурсів із цього джерела.

Встановлено, що окрім нарощування прибутку, є важливим якісно його розподілити, при цьому забезпечити гармонійне поєднання задоволення інтересів як власників товариства, так і працівників компанії щодо отримання економічних вигод. Відповідно до цього, основними напрямками використання прибутку товариства є: на розвиток товариства; власникам, на заохочення персоналу та керівникам товариства, на соціальні і благодійні проекти тощо.

З метою забезпечення інформаційних потреб керівництва для контролю надходжень від різних видів послуг, прийняття управлінських рішень, якісного формування фінансової звітності, запропонована деталізація субрахунку 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» до рахунків другого і наступних порядків, за яким у товариства відображається понад 95% надходжень у загальній структурі доходів.

Доведено, що ризики, які виникають у господарській діяльності підприємств, провокують виникнення доходів (як позитивний вплив) та/або витрат (негативний вплив), які визначають формування фінансового результату його діяльності. Тому є доцільним формування обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами ризик-орієнтованого спрямування. Наведено узагальнення зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на формування доходів і витрат залежно від можливості контролювати їх підприємством (контрольовані, неконтрольовані, частково контрольовані).

Запропоновано впровадження документального забезпечення управління ризиками шляхом застосування внутрішніх типових форм документів з управління ризиками: Класифікатор ризику, Паспорт ризику, Реєстр ризиків. На підставі цих документів уможлиблюється класифікація ризиків діяльності, якісна оцінка ймовірного розміру їх впливу на фінансові результати, реалізація заходів щодо усунення несприятливого впливу (у тому числі шляхом створення резервів). Впровадження цього заходу сприятиме задоволенню інформаційних запитів в системі ризик-орієнтованого управління підприємством в цілому та фінансовими результатами зокрема.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного узагальнення та систематизації теоретико-методичних і практичних аспектів обліку та аналізу фінансових результатів і вдосконалення обліково-аналітичного забезпечення системи управління фінансовими результатами:

1. Досліджено роль економічних категорій «доходи» та «витрати» в системі управління підприємством. Наведено трактування цих категорій згідно норм чинного законодавства та систематизовані види доходів і витрат залежно від видів діяльності: від операційної (основної та іншої операційної), інвестиційної, фінансової діяльності, а також визначено, що відповідні доходи і витрати впливають на формування фінансових результатів залежно від цих видів діяльності. Наведено порівняння видів фінансового результату - прибутку та збитку згідно вітчизняного та міжнародного законодавства, охарактеризовані функції прибутку (оціночна, стимулююча, госпрозрахункова) та узагальнені зовнішні та внутрішні фактори, які впливають на його формування.

2. Узагальнені особливості організації обліку фінансових результатів підприємства, визначені основні елементи облікової політики щодо доходів і витрат (організаційні, технічні та методичні) як сукупність методів і процедур обліку витрат і доходів, які впливають на фінансові результати діяльності підприємства. Охарактеризовані основні класи рахунків бухгалтерського обліку витрат, доходів і фінансових результатів, особливості ведення їх аналітичних рахунків, сукупність первинних документів. Визначено, що при формуванні облікової політики підприємства необхідно встановити: методи оцінки витрат і доходів із дотриманням вимог чинного законодавства; умови визнання витрат і доходів; перелік і склад статей калькуляції собівартості продукції,

загальновиробничих витрат і базу їх розподілу, витрат на збут; методи обліку витрат; основні принципи формування робочого плану рахунків у частині витрат, доходів і фінансових результатів підприємства.

3. Розглянуто нормативно-правове забезпечення обліку доходів і витрат з виділенням нормативного регулювання на національному рівні та на рівні підприємства (статут, інші установчі документи; наказ про облікову політику, про внутрішньогосподарський облік тощо). До основних нормативно-правових актів, що безпосередньо регулюються порядок обліку витрат, доходів і фінансових результатів, віднесено такі: Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»; Податковий кодекс України; НП(с)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»; НП(с)БО 15 «Дохід»; НП(с)БО 16 «Витрати»; НП(с)БО 17 «Податок на прибуток»; Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку; Концептуальна основа фінансової звітності та ін. Обґрунтована необхідність подальшої адаптації вітчизняних нормативних актів до положень міжнародних стандартів фінансової звітності.

4. Визначені основні елементи системи управління прибутком як головної цілі функціонування підприємства. Узагальнена основна мета, завдання та принципи управління прибутком, обґрунтована необхідність встановлення пропорції між формуванням, розподілом і використанням прибутку та майбутнім його нарощуванням задля забезпечення стратегічному розвитку підприємства. Визначена структурно-логічна схема процесу управління прибутком із виділенням сукупності етапів його реалізації, а також виділені економічні, організаційно-розпорядчі, соціально-психологічні методи управління. Встановлено, що система обліково-аналітичного забезпечення управління прибутком виконує облікову, аналітичну, контрольну, стратегічну функції, узагальнені основні проблеми її функціонування, що потребують вирішення.

5. Об'єкт дослідження розглянуто на матеріалах АТ «Укрпошта», яке займається діяльністю з надання послуг національної пошти, іншими видами грошового посередництва, розповсюдженням періодичних друкованих видань за передплатою, оптовою та роздрібною торгівлею періодичними та іншими друкованими виданнями, послугами з використанням засобів зв'язку, кур'єрською діяльністю тощо. За результатами дослідження основних фінансових показників і показників балансу встановлено підвищення ефективності використання основних засобів і трудових ресурсів, проте відбулося зростання дебіторської заборгованості, наявна нестача власного оборотного капіталу, рівень швидкої та загальної ліквідності дещо нижче рекомендованих значень, повільна оборотність активів та капіталу підприємства, значна залежність товариства від зовнішнього фінансування.

6. Організація обліку на АТ «Укрпошта» відповідає вимогам чинного законодавства, товариством затверджено наказ про облікову політику. Фінансова звітність формується за міжнародними стандартами фінансової звітності на підставі зведеної внутрішньогосподарської звітності філій товариства, яка затверджується окремим наказом. Охарактеризовані основні положення облікової політики, зокрема: визначені терміни корисного використання необоротних активів залежно їх видів; наведено критерії

віднесення активів до НМНА; застосовується лінійний метод для нарахування амортизації основних засобів і нематеріальних активів, 100% вартості в першому місяці використання – для НМНА; запаси списуються за методом FIFO; створюється резерв під знецінення для достовірної оцінки дебіторської заборгованості та ін.

7. Систематизовано порядок визнання доходів товариством залежно від виду доходу, визначено, що витрати визнаються за методом нарахування. З переходом на систему ERP всі запаси, включаючи товари в роздрібній торгівлі, оцінюються при вибутті за методом FIFO. Для узагальнення в обліку інформації про витрати, доходи і фінансові результати та складання Звіту про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) призначені рахунки класів 7 «Доходи і результати діяльності», 8 «Витрати за елементами» і 9 «Витрати діяльності»

8. Дослідження доходів, витрат і фінансових результатів товариства показало зменшення показників прибутку від усіх видів діяльності протягом 2020-2021 років, що пов'язано, передусім, з погіршенням економічної ситуації в на світовому рівні, уповільнення ділової активності суб'єктів через пандемію коронавірусу, при цьому в 2022 році додалася ще й військова агресія РФ, в результаті чого знищується економічний потенціал країни, відчувається негативний вплив і на економіки інших держав. Відповідно погіршилися й показники рентабельності, окрім валової прибутковості, яка мала незначний приріст. За результатами факторного аналізу зміни рентабельності власного капіталу встановлено негативний вплив на неї уповільнення ресурсвіддачі та зниження рівня рентабельності реалізації за чистим прибутком, що обумовило необхідність вдосконалення системи обліково-аналітичного забезпечення системи управління фінансовими результатами товариства.

9. Визначені вимоги до формування ефективної системи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами на основі міжнародних стандартів, охарактеризовані облікова та аналітична підсистеми, роль нормативно-правового забезпечення в формуванні та функціонуванні цієї системи. Представлені елементи системи обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами, функціонування якої спрямовано на максимізацію позитивних фінансових результатів на основі цілісної інформаційної системи формування доходів, витрат і розподілу прибутку. Виділені завдання, цілі, інструменти, форми, методи, чинники впливу, підсистеми та результат функціонування цієї системи.

10. Визначені напрями нарощування прибутку досліджуваного підприємства: цінова політика; політика витрат ресурсів; ефективна організація процесів на підприємстві. При цьому потребує оцінювання потенціал реалізації окремих напрямів і заходів такого нарощування, що залежить від джерела формування ресурсів, спрямованого на покращення результатів діяльності підприємства, а також обсягів залучення ресурсів із цього джерела. Констатовано, що при розподілі прибутку також необхідно забезпечити гармонійне поєднання задоволення інтересів як власників товариства, так і працівників компанії щодо отримання економічних вигод.

11. З метою забезпечення інформаційних потреб керівництва для контролю

надходжень від різних видів послуг, прийняття управлінських рішень, якісного формування фінансової звітності, запропонована деталізація субрахунку 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» до рахунків другого і наступних порядків, за яким у товариства відображається понад 95% надходжень у загальній структурі доходів.

12. Запропоновано впровадження документального забезпечення управління ризиками шляхом застосування внутрішніх типових форм документів: Класифікатор ризику, Паспорт ризику, Реєстр ризиків, на підставі яких уможлиблюється класифікація ризиків діяльності, якісна оцінка ймовірного розміру їх впливу на фінансові результати, реалізація заходів щодо усунення несприятливого впливу (у тому числі шляхом створення резервів). Впровадження цього заходу сприятиме задоволенню інформаційних запитів в системі ризик-орієнтованого управління підприємством в цілому та фінансовими результатами зокрема.

АНОТАЦІЯ

Штаба Ю.С. Облік і аналіз фінансових результатів в системі управління підприємством» (на матеріалах АТ «Укрпошта»).

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» ОПП «Облік і оподаткування». Національний університет «Чернігівська політехніка». Чернігів, 2022.

Досліджено економічну сутність фінансових результатів та їх вплив на фінансовий стан підприємства, організацію обліку фінансових результатів та його нормативно-правове забезпечення, визначено особливості управління фінансовими результатами, наведена структурно-логічна схема процесу управління прибутком із виділенням сукупності етапів його реалізації.

Наведена фінансово-економічна характеристика діяльності товариства, оцінена організація облікового процесу в цілому та обліку фінансових результатів, проаналізовано динаміку доходів, витрат і фінансових результатів діяльності товариства, а також оцінено ефективність управління фінансовими результатами, проведено факторний аналіз рентабельності власного капіталу.

Розроблені пропозиції щодо вдосконалення облікового процесу та системи управління фінансовими результатами досліджуваного товариства, нарощування прибутковості. За результатами дослідження сформульовані пропозиції щодо: нарощування обсягу реалізованих послуг шляхом виявлення незадоволених потреб у поштових та інших послугах у споживачів, активізації діяльності на міжнародному ринку поштових послуг; оптимізації витрат за рахунок використання енергозберігаючого обладнання, надання в оренду приміщень, які не використовуються, продовження автоматизації виробничих процесів, встановлення додаткової заробітної плати залежно від КРІ; деталізації субрахунку 703 «Дохід від реалізації робіт і послуг» залежно від виду послуг, які надає товариство; гармонізації розподілу прибутку шляхом максимального задоволення потреб усіх учасників за рахунок позитивного фінансового результату, від яких залежить отримання доходів і формування цих результатів діяльності; впровадження документального забезпечення управління ризиками, що дозволить задовольнити інформаційні запити в системі ризик-орієнтованого управління підприємством тощо.

Ключові слова: облік, управління, аналіз, фінансовий результат, прибуток, збиток, дохід, витрати, розподіл прибутку, ризику